

Hørings svar fra CICERO Senter for Klimaforskning

Utkast til statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene

Utkastet til statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging i kommunene er et viktig initiativ. CICERO-forskere¹ har vist at kommuner har etterlyst statlige retningslinjer på dette feltet.

Kommunene spiller en viktig rolle i arbeidet med å få ned klimagassutslippene. De kan særlig påvirke utslipp fra transport, avfallsfyllinger, energiforsyning til bygninger og i landbruket. Lokale virkemidler kan også benyttes for å stimulere lokale aktører til å redusere sine utslipp. Plan- og bygningsloven er et viktig juridisk virkemiddel for regulering av utslipp. Norske kommuner eier 25 prosent av alle næringsbygg i Norge og står for en tredjedel av energibruken innen sektoren.

Utkast til retningslinjer skisserer at planleggingen skal inneholde blant annet:

- informasjon om kommunens klimagassutslipp og energisystem
- prognoser for framtidige utslipp og energibehov (uten nye tiltak)
- ambisiøse mål for utslippsreduksjoner

I kommunenes planlegging skal det følgelig settes mål for utslippsreduksjoner, tiltak og virkemidler. Dette er bra.

Kommunene har en viktig rolle som samfunnsaktør. Retningslinjene ser imidlertid i for liten grad kommunens rolle i sammenheng med regional og nasjonal klimaplanlegging.

Det fra CICEROs ståsted viktig å understreke at *klimaplanlegging* innebærer mer enn et *ensidig fokus på energi*. Også forbruksrelaterte spørsmål bør fokuseres i kommunenes arbeid med reduksjon av klimagassutslipp. Både industri, næringsutvikling, forbruk av varer og tjenester, samt pendlermønster og reisevaner må inkluderes i en klimaplan. Det foreliggende utkast til retningslinjer fanger ikke opp denne helheten.

Muligheter og barrierer innen kommunenes klimaplanarbeid

Klimakompetanse

Kommuner i Norge har ulike behov, utfordringer og muligheter. Men et generelt behov som mange kommuner peker på er en økt satsing på å bygge opp klimakompetanse innenfor ulike deler av sin virksomhet². Dette er et nødvendig tiltak for å kunne håndtere økt oppmerksomhet rundt de klimautfordringer de står overfor. Klimaplanarbeidet innebærer store utredningsoppgaver. Kompetansebygging er derfor en viktig suksessfaktor for vellykket planarbeid i lokalsamfunnet.

¹ *Betydning av kommunal klimapolitikk. Virkemidler, potensial og barrierer*, CICERO Rapport 2005:6

² Gjennom ulike forskningsprosjekter der kommuner har vært involvert er tilbakemeldingen at mangel på klimakompetanse oppfattes som et hinder for å gjøre effektive tiltak på området.

Forskning viser at lokal *aktivitet på klimaområdet* er nært knyttet til institusjonell struktur (CICERO, 2005). Når man innehar generell *klimakompetanse på lokalt nivå* åpner det for muligheter til å utnytte de støtteordninger som er tilgjengelige og det muliggjør samarbeid med andre forvaltningsnivåer og private aktører (næringsliv). En viktig suksessfaktor for kommuners klimaplanarbeid er derfor at det ansettes personer med klimakompetanse.

Knappe ressurser er ofte en begrunnelse kommuner gir for manglende fokus på klima i en hektisk "kommunehverdag", der lovpålagte tjenester må prioriteres (CICERO, 2005). På 1980-tallet var kommunene tilgodesett med øremerkede midler til miljøvernledere som hadde et områdeansvar for tiltak innen energi- og miljø.

CICERO vil anbefale at systemet med miljøvernlederne i kommunene revitaliseres og at det øremerkes midler til slike stillinger for personer med klima- og energikompetanse. Tiltaket vil også sikre praktisk oppfølging av planarbeidet, for å unngå at klimaplanen forblir en "papirplan" som legges i skuffen.

Økonomiske ressurser

En annen viktig begrensning i kommuners klimapolitiske og -administrative engasjement er mangel på investeringsmidler til tiltak og store utredningsbehov. Derfor er *etablering av statlige finansieringsordninger* svært viktige for å stimulere til iverksetting av klimatiltak i kommunal regi.

ENOVA har utviklet veileder for kommunenes klimaplanarbeid³. En energi- og klimaplan for kommunen skal etter denne veilederen belyse forhold knyttet til områder som har relevans for energi- og klimagassutslipp.

Kommunen har ansvar for å planlegge og legge til rette på en måte som:

- reduserer Norges utslipp av klimagasser
- gir en omlegging av energibruken
- øker utnyttelsen av fornybare energikilder
- skaper næringsutvikling innen energi/klima

I CICERO-rapporten fra 2005 anslås det at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene av klimagasser er knyttet til kommunal virksomhet.

Slik de finansielle støtteordningene er skissert i ENOVAs retningslinjer kan de støtte opp til 50 prosent av prosjektkostnadene begrenset oppad til kr 100.000. Større kommuner med innbyggertall over 50.000 vil kunne få tildelt et større støttebeløp hvis behov, begrenset oppad til kr 300.000. Støtten utbetales når sluttrapport for prosjektet er godkjent av ENOVA.

Dersom planretningslinjene fra Miljøverndepartementet skal ha mulighet til å bli fulgt opp i praksis, kan det se ut til at nåværende finansieringsordninger ikke er tilstrekkelige. Videre er det flere aktører som har erfart at det er vanskelig å få støtte til klima- og energiplanlegging når større sammenslåinger av kommuner og fylkeskommuner søker midler til utredning og

³ Veileder - Kommunal energi- og klimaplanlegging (1-2007)

<http://www.enova.no/publikasjonsoversikt/publicationdetails.aspx?publicationID=259>

tiltak gjennom ENOVA, dette på tross av at dette er et satsingsfelt som er beskrevet i ENOVAs retningslinjer⁴.

Dagens regler for tildeling av midler til klimaplanarbeid har dårlig innretning for å treffe viktige føringer i den nye planretningen utarbeidet av Miljøvern-departementet (særlig gjelder dette samarbeid mellom forvaltningsnivåene og næringsutviklingsinteresser).

CICERO anbefaler at det sikres god koordinering mellom departementene i oppfølgingen av ENOVAs tilskuddspraksis for å sikre at planretningslinjene følges opp overfor kommunene med tilstrekkelige midler.

Støtteordningen fra ENOVA bør også innbefatte prosess- og prosjektstøtte i utredningsarbeidet som er nødvendig for å få oversikt over eget ”klimaregnskap”.

Regionssamarbeid og viktige pilotprosjekter (innen flere felt) må sikres støtte.

Fylkeskommuner og kommuner er målgruppe for det foreliggende plannotatet, men samarbeid mellom alle forvaltningsnivå understrekes (statlig, fylkeskommuner og kommuner, jf. s. 1). Samtidig er det lagt vekt på fylkesmannens innsigelsesrett og rollen fylkesmannembetene har som tilsynsmyndighet med innsigelsesrett der arealplaner anses å være i strid med statlig planretning for klima- og energiplan.

Gjennom bedre samordning av arbeidsoppgavene nedfelt i de ulike departementenes tildelingsbrev kan man oppnå styrket oppmerksomhet om klimafeltet. På samme måte som fylkesmannens oppgaver innen klimatilpassing er skissert i tildelingsbrev bør klima- og energiplanlegging nedfelles for å sikre god oppfølging og helhetlig fokus på klimaområdet. Helhetlige tverrsektorielle klima- og energisamarbeidsprosjekter bør prioriteres når midler til utredning og praktisk støtte til tiltak skal vurderes.

⁴ Vestregionene er blant aktørene som har gjort denne erfaringen
http://www.vestregionen.no/default.aspx?container_id=7&article_id=407